

Motion till riksdagen 2023/24:2769

av **Andrea Andersson Tay m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2023/24:30 Genomförande av EU:s nya dricksvattendirektiv

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kemikalieinspektionen och Läkemedelsverket bör ges i uppdrag att i enlighet med artikel 5.3 ta fram och regelbundet uppdatera en kompletterande nationell lista med hälsofarliga ämnen och läkemedelsrester med gränsvärden i linje med Efsas rekommendationer och det senaste kunskapsläget, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att listan över vilka ämnen som särskilt ska beaktas vid riskbedömning av fastighetsinstallationer bör inkludera förekomst av bisfenoler samt gränsvärden för bisfenol A i kranvattnet i linje med Efsas bedömning och tillkännager detta för regeringen.

2 Bakgrund

Propositionen föreslår lagändringar för att genomföra EU:s nya dricksvattendirektiv. Det nya direktivet innebär att det ställs krav på att det ska införas riskbaserad metod för dricksvattensäkerhet som omfattar alla led i dricksvattenkedjan. Det nya direktivet reglerar även material som kommer i kontakt med dricksvatten och kräver åtgärder mot vattenläckage.

Förslaget innebär att det i miljöbalken införs ett bemyndigande att meddela föreskrifter om skyldighet för en kommun att lämna de uppgifter som behövs för att bedöma risker i tillrinningsområden för dricksvattenuttag. Bestämmelser om åtgärdsprogram för att följa miljö kvalitetsnormer ska gälla även åtgärder som behövs för att skydda kvaliteten på dricksvatten. Hälsoskyddsbestämmelserna kompletteras med bemyndigande att meddela föreskrifter om skyldighet för kommuner, fastighetsägare och nyttjanderättshavare att lämna de uppgifter som behövs för att bedöma risker som

uppkommer i ledningar, installationer och anordningar på fastigheter eller byggnader som används för att distribuera dricksvatten. I livsmedelslagen föreslås ett bemyndigande att meddela föreskrifter om skyldighet för den som producerar eller tillhandahåller dricksvatten att lämna uppgifter om dricksvattenkvaliteten. I plan- och bygglagen föreslås ett bemyndigande att meddela föreskrifter om villkor för att släppa ut och tillhandahålla byggprodukter avsedda att komma i kontakt med dricksvatten på marknaden.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2024.

3 Vänsterpartiets ställningstagande

Tillgång till rent dricksvatten är grundläggande för alla människor och samhällen. Med EU:s nya dricksvattendirektiv från 2020 stärks kraven på medlemsländerna att säkerställa en god kvalitet på dricksvatten. Det nya direktivet innehåller, i likhet med det tidigare direktivet, minimikrav för dricksvatten. Till skillnad mot det tidigare direktivet krävs att det införs en riskbaserad metod för dricksvattensäkerhet som omfattar alla faser i dricksvattenproduktionskedjan. Det nya direktivet innehåller också bestämmelser för att åtgärda vattenläckage och bestämmelser om material i kontakt med dricksvatten. Nya gränsvärden har tagits fram för vissa farliga ämnen. Därutöver krävs att medlemsstaterna förbättrar tillgången till dricksvatten och att användning av dricksvatten ur kran främjas.

Vänsterpartiet välkomnar det nya dricksvattendirektivet. Att förvalta och vårda våra vattentillgångar är avgörande för att nuvarande och kommande generationer ska få tillgång till dricksvatten av hög kvalitet. Det förutsätter att vattenkvaliteten är god i yt- och grundvatten. Behov av kontroll och förebyggande åtgärder kommer att bli än mer angeläget i ett alltmer förändrat klimat. Vi ser därför positivt på att direktivet även inkluderar tillrinningsområden och att det finns en ännu tydligare koppling till vattendirektivet. Vänsterpartiet delar i stort förslagen i propositionen för hur det nya dricksvattendirektivet ska genomföras i svensk rätt och myndigheternas ansvar. För att stärka dricksvattenförsörjningen i enlighet med direktivets intentioner om att skydda människors hälsa från de skadliga effekterna av alla slags föroreningar av dricksvatten föreslår vi dock även nedanstående åtgärder.

3.1 Inför en nationell lista över hälsofarliga ämnen

Sverige har historiskt sett länge haft hög kvalitet på dricksvattnet. Men i dag innehåller många sjöar som även är viktiga dricksvattentäkter både läkemedelsrester och PFAS. Hit hör exempelvis Väneren, Vättern och Mälaren. Det behövs tydliga föreskrifter om vad som ska ingå vid riskbedömning för att uppnå hälsosamt och rent vatten, särskilt när det gäller risker kopplade till kemiska parametrar som miljögifter och läkemedelsrester.

Vänsterpartiet delar Naturskyddsföreningens uppfattning att det är otillräckligt att vid riskbedömning och riskhantering av vattnet endast förlita sig på de listor som är knutna till dricksvattendirektivets bilaga 1B vid analyser. De minimikrav för kemiska parametrar som finns i nuvarande bilaga 1B avspeglar inte det senaste kunskapsläget och riskerar därför att inte hålla sig inom säkra gränser. Danmark har t.ex. valt att på nationell nivå införa ett tuffare gränsvärde för PFAS.

Dricksvattendirektivets bilaga 1B omfattar en lista på ämnen som ska övervakas. Det är dock bara en bråkdel av de hälsofarliga ämnen som förekommer i dricksvattentäkterna och som därmed även kan förekomma i dricksvattnet. Inte minst finns det skäl att i högre grad beakta exempelvis rester av bekämpningsmedel och vissa läkemedelsrester. Vänsterpartiet anser därför att det finns starka skäl att införa en nationell lista med kemiska parametrar som innehåller fler ämnen och lägre gränsvärden än i dricksvattendirektivets bilaga 1B. I det nya dricksvattendirektivets artikel 5.3 framgår att medlemsstaterna ska fastställa värden för ytterligare parametrar som inte ingår i bilaga 1 om skyddet av människors hälsa på deras nationella territorium kräver det.

Kemikalieinspektionen och Läkemedelsverket bör ges i uppdrag att i enlighet med artikel 5.3 ta fram och regelbundet uppdatera en kompletterande nationell lista med hälsofarliga ämnen och läkemedelsrester med gränsvärden i linje med Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhets (Efsa) rekommendationer och det senaste kunskapsläget. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.2 Bisfenoler bör särskilt beaktas i fastigheter och byggnader

Det nya dricksvattendirektivet innehåller i artikel 10 bestämmelser om riskbedömning och efterföljande åtgärder vid fastighetsinstallationer. Det kan exempelvis gälla ledningar som installeras mellan dricksvattenkranar och distributionsnätet. Riskbedömningen ska omfatta en allmän analys av potentiella risker som är förknippade med installationen och därmed även relaterade produkter och material som kan påverka kvaliteten på dricksvattnet. Riskbedömningen ska även innebära övervakning av de parametrar som ingår i direktivets del D i bilaga 1, dvs. legionella och bly, i de fastigheter där specifika risker för vattenkvaliteten har identifierats i den allmänna analysen.

Naturskyddsföreningen har i remissvar framfört att bisfenoler saknas på listan (del D i bilaga 1) över vilka ämnen som särskilt ska beaktas vid riskbedömning av fastighetsinstallationer. Man konstaterar att bly som finns på listan är vanligt förekommande inom unionen men inte längre särskilt vanligt i Sverige. Däremot konstaterar man att det är vanligt att relining (metoder för att invändigt renovera rörledning genom rörfodring) har gjorts där bisfenol A eller annan bisfenol har använts. Då det är vanligt förekommande med relining i Sverige är det rimligt att riskbedömningen av fastighetsinstallationer även inkluderar förekomst av bisfenoler i dricksvattnet, och att gränsvärdet för bisfenol A i kranvattnet sätts så att det speglar Efsas bedömning.

Vänsterpartiet delar Naturskyddsföreningens bedömning. Bisfenol A är hormonstörande och kan påverka fortplantningen. Även små doser bedöms kunna skada foster och små barn. Även om direktivet, som även regeringen framför i propositionen, är tydligt med att en allmän analys ska omfatta alla potentiella risker som är förknippade med fastighetsinstallationer, inte bara legionella och bly, så anser vi att riskerna med bisfenoler bör föranleda en tydligare övervakning vid riskbedömning av fastigheter och byggnader på nationell nivå.

Listan över vilka ämnen som särskilt ska beaktas vid riskbedömning av fastighetsinstallationer bör inkludera förekomst av bisfenoler samt gränsvärden för bisfenol A i kranvattnet i linje med Efsas bedömning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Andrea Andersson Tay (V)

Kajsa Fredholm (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Linda W Snecker (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Håkan Svenneling (V)